

Etter 50 år ligger Felleskatalogen fremdeles på alle legers skrivebord. Nettutgaven er et betydelig fremskritt og gir tilgang til oppdatert informasjon

Felleskatalogen er 50 år

Norske legers trofaste følgesvenn er 50 år. Intet legekontor, ingen legevakt og ingen sykehusavdeling har klart seg uten denne plastinnbundne boken med de tynne sidene de siste fem tiårene. Boken har i år etter år ligget trygt i enhver legekoffert. Årsaken til den sentrale posisjonen i norsk helsevesen er selvsagt og udiskutabel. Boken er nyttig. Mens de fleste forhåpentligvis husker en del kliniske bilder og mestrer sentrale deler av undersøkelsesteknikken uten å måtte slå opp i et eller annet oppslagsverk, kan man ikke gå rundt og huske penicillindosering for toåringer eller om det er laktose i en eller annen pille.

Det er nok fortsatt mange som tror at denne trauste og meget nøkterne boken er utgitt av en offentlig instans, men dette referanseverket for fagfolk og myndigheter er utgitt av Legemiddelindustriforeningen. Man kan spørre seg om dette er et hensiktsmessig eierforhold for den viktigste kilden for forskrivningsinformasjon i Norge. Et kjapt blikk på boken burde berolige de fleste. Boken er ikke mye manipulatorisk. Dens nøkterne utforming og knusktørre tekster bringer bud om at Legemiddelindustriforeningen har sett og utført oppgaven på en måte som gjør at man får tillit til det som står der. Ingen smarte markedsførere har fått slippe til mellom permene. Et signal om at denne linjen vil bli fulgt i fremtiden, er at også nettversjonen er behagelig fri for reklame. Selv på medisinskfaglige sider på nettet synes dette ellers å være nærmest uunngåelig.

Et problem er at man ikke har noen garanti for at alle medikamenter er omtalt i de hvite sidene i katalogen der forskrivningsinformasjonen finnes. Alle medikamenter på det norske markedet er omtalt i ATC-registeret i den gule seksjonen. For å få omtale i de hvite sidene må legemiddelfirmaet betale for omtalen. Noen firmaer finner ikke dette regningssvarende. Det er uheldig. Dersom man ikke kan stole på at alle medikamenter får lik omtale i katalogen, vil den kunne miste sin relevans og tvinge frem et alternativ der man har garanti for at så er tilfelle.

På samme måte som mange andre 50-åringer har *Felleskatalogen* lagt tydelig på seg de siste årene. Årets lille gullinnbundne tjukkas veier 1 289 g og har 2 733 sider. Selv om det er langt igjen til den monstrøse slektingen på den andre siden av kjølen – FASS-katalogen – truer dens voksende korpus med å gjøre den til en lite fristende medhjelper på vakt og i legekofferten. Heldigvis har katalogen tatt steget over i den elektroniske verden. Du kan nå laste ned hele Felleskatalogen til PDAen eller telefonen din. Riktignok krever det en av de mer avanserte telefonene. Har du en slik, kan du få all informasjonen tilgjengelig i lett søkbar form.

Papirversjonen har også fått konkurranse fra nettet. De av oss som i all hovedsak bruker nettversjonen, liker den enkle søkbarheten og den raske responsen. Den plastinnbundne kjempen får i all hovedsak ligge i fred når du har tilgang til helt oppdatert informasjon på skjermen. Selv om nettversjonen er et betydelig fremskritt i forhold til papirversjonen, vil mange være enig i at det også i nettversjonen er rom for forbedringer. Søkevalgene kunne for eksempel bygges ut slik at vi kunne foreta mer sammensatte og avanserte søk. Eksempelvis kunne man få presentert forslag til alternative medikamenter med samme indikasjon, eller man kunne bli minnet om NAVs foretrukne medikament for medisiner på refusjon i samme medikamentgruppe.

Selv om både format og medium er viktig for tilgjengeligheten, er innholdet det viktigste for oss brukere. Disse tekstene må sies å være svært lite kontroversielle. Dette er ikke boken som starter diskusjoner, den avslutter dem. De er godkjent og standardisert med tett innhold av nyttig informasjon. Informasjonen som ligger i *Felleskatalogen*, er ren forskrivningsinformasjon. Her finner norske leger dosering, halveringstider og interaksjoner samt praktisk informasjon, som for eksempel om tablettene har delestrek eller liknende.

Vi finner imidlertid ingen informasjon om effekter. Evaluering av medikamenteffekter er et så ressurskrevende, komplekst og vanskelig tema at det ikke bør være en oppgave for *Felleskatalogen*. Likevel er dette informasjon som man kan dra nytte av i forskrivningssituasjonen. Kanskje kan vi ønske oss en integrasjon av nettversjonen med andre tjenester som gir troverdige og uavhengige evalueringer av medikamenteffekter. En lenke til en relevant Cochrane-studie eller liknende ville kunne bidra til å øke vår bevissthet om effektstørrelse, eventuelt mangel på effekter, for de medikamenter vi skriver ut. Dette ville lette legens diskusjon med pasienten om de effekter hun eller han kan forvente seg av det som foreslås. Lett tilgjengelig informasjon øker sikkerheten og gir pasienten en reell mulighet til å fatte selvstendige valg.

Pasienten kan selv finne informasjon i pasientutgaven til *Felleskatalogen*. Riktignok er pasientinformasjonen bare en kopi av pakningsvedlegget til medisinene, men her er det lesbar og begripelig informasjon tilgjengelig for alle og enhver. Denne versjonen er nok også den best egnede for helsearbeidere som ikke har lengre medisinsk utdanning.

Selv om innholdet er ukontroversielt, kan det være på sin plass å minne om at tekstene ikke skal brukes dogmatisk. Kunnskapen utvikles også etter at felleskatalogtekstene er utarbeidet, slik at vi kan få nye indikasjoner, endrede doseringer og andre forhold som kan utvide bruken av medikamentet. Dermed kan man se diskrepanser mellom faglige anbefalinger og den omtalen man finner i katalogen. Man kan få inntrykk av at spesielt tilsynsmyndighetene har et nærmest religiøst forhold til felleskatalogtekstene og raskt setter spørsmål ved at medikamenter brukes utenfor det i *Felleskatalogen* angitte bruksområdet. En større elasticitet i forhold til indikasjonene for bruken av et medikament kan vi nok i noen situasjoner tillate oss, men da kun ut fra allment aksepterte bruksområder, ikke som et resultat av en antatt god idé som tilfældigvis ble unnfanget på kontoret en hektisk arbeidsdag.

Felleskatalogen har tålt årene godt og ser ikke ut til å miste sin posisjon som den viktigste boken på skrivebordet. Det bærer bud om en trygg fremtid for redaksjonen at den i tillegg har erobret posisjonen som det viktigste bokmerket i nettleseren.

Petter Brelin
petter.brelin@gmail.com

Petter Brelin (f. 1962) er fastlege i Halden og tidligere medredaktør i Utposten.

Oppgitte interessekonflikter: Petter Brelin har mottatt støtte til forskjellige kongresser og møter fra MSD, Astra, Nycomed, Pfizer og Boehringer Ingelheim.